

Auteursrecht heeft een verstikkende werking¹

Onlangs heeft minister van Justitie Donner een wetvoorstel tot wijziging van de Auteurswet ingediend bij de Tweede Kamer. Hiermee wordt een Europese richtlijn geïmplementeerd die het auteursrecht aanpast voor het internet. Interessant is dat de minister schrijft dat hij niet bereid is consumenten direct aan te spreken op illegaal gedrag: “Ik hecht aan een zekere vrijstelling voor privé-gebruik, aangezien het auteursrecht slechts in beperkte mate rechtstreeks op het handelen van de individuele consument van toepassing moet zijn.”

Daarmee staat het voorstel diametraal op een recent Amerikaans wetsvoorstel. Op grond van deze zogenaamde Berman Act mogen auteursrechthebbenden maatregelen treffen tegen gebruikers van internet ruilbeurzen, zoals Napster en KaZaA, waarmee consumenten auteursrechtelijk beschermd materiaal kunnen uitwisselen. De muziek- en filmindustrie mag voortaan computers van internet gebruikers controleren op inbreukmakend materiaal en, indien aanwezig, dit materiaal vernietigen. Big Brother in optima forma.

Het wetsvoorstel illustreert op fraaie wijze tegelijkertijd de wanhoop en de macht van auteursrechthebbenden. Eerder had de Amerikaanse brancheorganisatie RIAA al aangegeven dat ze individuele internet gebruikers voor de rechter zou gaan slepen. Ook het Amerikaanse Openbaar Ministerie heeft gewaarschuwd binnenkort consumenten strafrechtelijk te gaan vervolgen.

Het dilemma is dat door internet en technologieën als Napster en KaZaA de consument is veranderd van passieve ontvanger van beschermd materiaal tot actieve verspreider daarvan. In de analoge wereld is de consument nauwelijks betrokken bij de exploitatie van auteursrechtelijk beschermd materiaal. Exploitatie vindt plaats op centraal niveau: bij de drukker en uitgever van boeken of bij de radio- of televisiezender. Dat zijn degenen die de auteursrechtelijk relevante handelingen verrichten: verveelvoudigen en openbaar maken. De consument leest, luistert en bekijkt slechts.

De handelingen die in een analoge wereld op centraal niveau plaatsvinden en daardoor controleerbaar zijn, vinden in de digitale wereld echter in de beslotenheid van de huiskamer van miljoenen consumenten plaats. De exploitatie van auteursrechtelijk beschermd materiaal wordt daardoor oncontroleerbaar, hetgeen handhavingsproblemen tot gevolg heeft. Indien een Amerikaanse rechthebbende zou gaan snuffelen in Nederlandse PC's en daarop aanwezige bestanden zou vernietigen, stelt hij zich bloot aan straf- en civielrechtelijke vervolging.

In België is de muziekindustrie indertijd al lelijk op de vingers getikt vanwege ongeoorloofde controle van Napster-gebruikers. Begin 2001 kondigde de branche-organisatie IFPI aan dat ze gegevens van Napsteraars had overgedragen aan de Belgische Justitie. Volgens IFPI konden

¹ *Het Financieele Dagblad* 29 augustus 2002

honderden Belgen binnenkort een inval van de politie verwachten. Minister van Justitie Verwilghen haastte zich door te verklaren dat dit onjuist was. Ook gelastte hij een onderzoek naar de handelwijze van IFPI. De Belgische Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer kwam tot de slotsom dat IFPI door haar controle de persoonlijke levenssfeer van de Napster-gebruikers heeft geschonden.

Om consumenten te vrijwaren van auteursrechtelijke claims introduceert minister van Justitie Donner in zijn recente wetsvoorstel een uitgebreid systeem van heffingen. De consument zal in de toekomst voor zijn kopieerlust moeten gaan betalen door onzichtbare heffingen op zijn computer en allerhande andere digitale opslagsystemen. Ook krijgen rechthebbenden ruim baan om hun content technologisch te beveiligen. Het kind wordt zijn speeltje dus gewoon afgenomen. Van hardwareproducenten als Philips zal in toenemende mate worden geëist dat zij hun producten uitrusten met anti-kopieer beveiliging.

Een dergelijke oplossing is op het eerste gezicht te prefereren boven controle in de huiskamer. Het direct aanspreken van consumenten heeft echter twee belangrijke voordelen. In de eerste plaats vindt het gevecht dan plaats op het niveau waar het thuishoort. Tot op heden heeft de content industrie haar pijlen gericht op degenen die het middel produceren waarmee auteursinbreuk kan worden gepleegd. In de Verenigde Staten leidde dat tot de procedure tegen Napster; hier in Nederland was de fabrikant van peer-to-peer programma KaZaA de klos. Terecht heeft het Hof Amsterdam eind maart echter beslist dat KaZaA niet aansprakelijk kan worden gehouden voor het gedrag van haar gebruikers.

In de tweede plaats wordt door handhaving in de privé-sfeer het werkelijke probleem blootgelegd: de maatschappelijke legitimatie van het auteursrecht. Meer dan twee miljoen Nederlandse peer-to-peer gebruikers vertonen volgens de Auteurswet 1912 crimineel gedrag waar een gevangenisstraf van een jaar opstaat. De maatschappelijke bereidheid om het auteursrecht te respecteren is daarmee tot een absoluut dieptepunt gedaald. Wellicht betekent dat niet dat Nederland twee miljoen criminelen telt, maar dat het auteursrecht niet deugt.

Opvallend is dat in de huidige discussie altijd uit wordt gegaan van het gelijk van de auteursrechthebbende. Ieder middel wordt hem aangereikt om zijn wettelijke bescherming te effectueren, ongeacht de verstikkende werking die dat kan hebben op andere belangrijke rechten en beginselen, zoals privacy, vrijheid van informatie, vrije mededinging en innovatie. Wordt het niet tijd ons af te vragen of het auteursrecht het opofferen van dit alles wel waard is? Controle in de huiskamer – hoe bizar ook -- zou een uitstekende methode zijn om op die vraag een antwoord te krijgen.

Chr.A. Alberdingk Thijm

Christiaan Alberdingk Thijm is advocaat te Amsterdam (SOLV Advocaten). In die hoedanigheid heeft hij KaZaA bijgestaan in haar procedure tegen Buma/Stemra.